OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityis- ja oikeudenhoito-osasto **Vastine**
Yksityisoikeus ja maksukyvyttömyys

1.2.2023

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Oikeusministeriön vastine lakivaliokunnalle annettujen kirjallisten huomautusten johdosta (U 101/2022 vp)

Seuraavat kirjalliset lausunnot ovat olleet oikeusministeriön käytössä:

- Helsingin käräjäoikeus
- Konkurssiasiamiehen toimisto
- Finanssiala ry
- Suomen Yrittäjät
- Suomen Asianajajaliitto
- valtiovarainministeriö
- Ulosottolaitos
- Verohallinto
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- professori Tuula Linna

Kirjelmän ja siinä esitetyn valtioneuvoston kannan lakivaliokunnassa saama asiantuntijapalaute on ollut pääosin hyvin myönteistä. Seuraavassa esitetään sisennetyissä kappaleissa oikeusministeriön kannanotot asiantuntijalausunnoissa esitettyihin keskeisiin huomautuksiin ja valtioneuvoston kirjelmästä selvästi poikkeaviin kannanottoihin.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Johdon velvollisuudet yhtiön maksukyvyttömyystilanteessa (36 ja 37 artikla)

Lausunnonantajat ovat yleisesti yhtyneet valtioneuvoston kantaan ja pitäneet sitä perusteltuna.

Finanssiala ry yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että komission ehdotus on täytäntöönpanollisesti ongelmallinen, mutta toteaa, että ehdotuksen vaikutuksia arvioitaessa tulisi huomioida myös se mahdollisuus, että nykytilanteesta poikkeavasti rakennettu johdon vastuusääntely voisi osaltaan aikaistaan aikaistaa taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen yrityksen hakeutumista maksukyvyttömyysmenettelyyn. Yksi tavallisimpia syitä maksukyvyttömyysmenettelyn epäonnistumiseen on, että menettelyyn hakeudutaan liian myöhään.

Verohallinto puoltaa valtioneuvoston kantaa myönteisempää kantaa ehdotettuun johdon velvollisuuteen hakea yhtiö maksukyvyttömyysmenettelyyn. Verohallinnon näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita lainsäädännön kehittämistä siten, että yrityksen johdolla olisi korvausvastuun uhalla velvollisuus hakea maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista. Direktiivin ehdottama sääntely ohjaisi yrityksiä hakeutumaan maksukyvyttömyysmenettelyihin riittävän aikaisessa vaiheessa. Verohallinnon näkemyksen mukaan Suomessa olemassa oleva sääntely ei riittävästi toteuta sitä tavoitetta, joka direktiiviehdotuksessa on esitetty. Käytännössä johdon vahingonkorvausvelvollisuus velkojalle syntyy vain silloin, kun johto on toiminnassaan syyllistynyt velallisen rikoksen tunnusmerkistön täyttävään menettelyyn. Verohallinto toteaa, että poikkeusoloissa säädetyt poikkeukset joidenkin jäsenvaltioiden vastaavaan lainsäädäntöön eivät osoita, että lainsäädäntö on yleisesti epätarkoituksenmukainen.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotuksen tavoite yritysten riittävän aikaisesta hakeutumisesta maksukyvyttömyysmenettelyihin on hyvä. Ehdotetut säännökset eivät kuitenkaan sovi Suomen maksukyvyttömyys- ja yhtiöoikeuden kokonaisuuteen. Suomessa on muuta lainsäädäntöä, jolla on samat tavoitteet ja joka yrityksen johdon tulee ottaa huomioon maksukyvyttömyystilanteessa, kuten osakeyhtiölain säännökset johdon huolellisuusvelvollisuudesta ja velkojien informointiin tähtäävästä oman pääoman menettämistä koskevasta rekisterimerkinnästä, takaisinsaantisäännökset sekä velallisen epärehellisyyttä koskevat rikoslain säännökset.

Direktiivissä tulisi ottaa tasapainoisesti huomioon sekä yritysten että velkojien oikeudet. Oikeusministeriö viittaa valtioneuvoston kirjelmän sivuihin 12 ja 14, joilla on käsitelty ehdotuksen suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön ja arvioitu sen vaikutuksia. On epäselvää, missä määrin ehdotettu sääntely aikaistaisi taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden

yritysten maksukyvyttömyysmenettelyjen aloittamista nykyisestä. Ehdotuksen arvioidaan johtavan vaikeasti todennettavaan jälkikäteiseen arviointiin siitä, milloin yritys on tullut maksukyvyttömäksi ja onko tämä tapahtunut esimerkiksi ennen konkurssilain mukaisen maksukyvyttömyysolettaman täyttymistä, ja milloin yrityksen johdon olisi pitänyt tietää maksukyvyttömyydestä. Voimassa olevan lainsäädännön nojalla velkojan konkurssihakemuksen tekeminen on tietyissä tilanteissa sidottu kolmeen kuukauteen velallisen maksukyvyttömyysolettaman täyttymisestä. Erityisesti kaikkein pienimmissä yrityksissä lähtökohdat maksukyvyttömyyden arviointiin ovat haastavat. Ehdotus voisi johtaa yrityksen johdon kannalta merkittäviin vahingonkorvausvastuisiin kovin epämääräisen säännöksen perusteella. Ehdotus voisi johtaa myös siihen, etteivät yritykset hakisi apua talousneuvontapalveluista riittävän ajoissa tai siihen, että myös elinkelpoisia yrityksiä haettaisiin konkurssimenettelyyn varmuuden vuoksi.

Johdon velvollisuuksia ja vastuita yrityksen maksukyvyttömyystilanteessa on arvioitu valtioneuvoston selvityksessä osakeyhtiön velkojiensuojan selventämisestä ja suojamenettelyiden helpottamisesta (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:37) sekä oikeuskirjallisuudessa (Anssi Kärki: Millaisia hyötyjä, vaikeuksia ja päällekkäisyyksiä wrongful trading –sääntelyn omaksuminen Suomessa aiheuttaisi? Edilex 2020/39, s. 20). Ehdotetun kaltaista velvollisuutta ei ole pidetty toivottavana Suomen yhtiöoikeuden näkökulmasta.

Oikeusministeriö toteaa Verohallinnon viittaamien poikkeusoloissa säädettyjen poikkeusten osalta, että EU-lainsäädännön muuttaminen on monimutkaisempaa ja yleensä hitaampaa kuin kansallisen lainsäädännön muuttaminen. On perusteltua ottaa huomioon, että ehdotetun kaltaisista velvollisuuksista on hiljattain jouduttu säätämään poikkeuksia kansallisesti niissä maissa, jossa vastaavia velvollisuuksia on.

Velkojatoimikunnat (58–67 artikla)

Lausunnonantajat ovat yleisesti yhtyneet valtioneuvoston kantaan ja pitäneet sitä perusteltuna.

Professori Linna suhtautuu valtioneuvoston kantaa kielteisemmin velkojatoimikuntia koskeviin ehdotuksiin ja toteaa, että ne ovat tarpeettomia, monimutkaisia ja suhteellisuusperiaatteen vastaisia, eikä niitä tule toteuttaa.

Oikeusministeriö toteaa, että ehdotuksen säännökset vastaavat osittain Suomessa jo voimassa olevaa lainsäädäntöä. Ehdotettuihin säännöksiin ei ole tarpeen suhtautua täysin kielteisesti, vaan valtioneuvoston kannassa todettu kansallisiin järjestelmiin soveltuvien riittävän joustavien ratkaisujen etsiminen on oikeusministeriön näkemyksen mukaan riittävää.

Muut kannanotot

Lisäksi kirjallisissa lausunnoissa on esitetty joitakin kirjelmää tarkempia huomioita ja näkökohtia. Erityisesti *professori Linna* esittää useita tarkentavia näkökantoja esimerkiksi takaisinsaantia ja pre pack –menettelyjä koskeviin ehdotuksen yksityiskohtiin ja ehdottaa vaihtoehtoisia muotoiluja.

Oikeusministeriö yhtyy professori Linnan näkemykseen siitä, että ehdotuksessa on käytetty epäselviä termejä ja muotoiluja, joita tulee neuvotteluissa tarkentaa. Osittain kommentit kohdistuvat erityisesti ehdotuksen suomennokseen, jossa on käytetty erityisen epäonnistuneita sanavalintoja. Esimerkkinä voidaan mainita erityisesti se, että takaisinsaannin kohdalla on puhuttu vahingon korvaamisesta velkojille täysimääräisesti. Johdanto-osan kappaleessa 11 on tältä osin tarkennettu, että korvauksella on tarkoitettu lähtökohtaisesti suorituksen palauttamista pesään luontoissuorituksena tai saadun suorituksen arvoa vastaavan summan maksamista. Näitä epäselvyyksiä ja tulkinnanvaraisuuksia on direktiivin tekstissä joka tapauksessa syytä selventää ja tarkentaa neuvotteluissa siten, että ne ovat yhteensovitettavissa kansallisen lainsäädännön kanssa eivätkä heikennä kansallisen järjestelmän toimivuutta.